

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania P. B. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą I. w M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z udziałem A. Z., Syndyka Masy Upadłości K. Polska Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w O.

o ustalenie płatnika składek,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 24 listopada 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 7 lutego 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

I. odrzuca skargę;

II. oddala wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

P. B., prowadzący działalność gospodarczą pod firmą I. P. B. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 7 lutego 2019 r., III AUa (...). Wyrokiem tym oddalono apelację odwołującego się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 24 lipca 2017 r.: (-) stwierdzającej, że A. Z. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia u skarżącego podlega jako zleceniobiorca obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu,

rentowym, wypadkowemu w okresie od 5 listopada 2012 r. do 13 lutego 2013 r. (pkt I decyzji), (-) ustalającej podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne emerytalne, rentowe, wypadkowe oraz na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne ubezpieczonej za poszczególne miesiące (pkt II i III decyzji), (-) ustalającej, że płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za A. Z. za okres wskazany w punkcie I. jest skarżący.

Skarżący zarzucił:

(-) naruszenie art. 65 § 2 k.c., przez jego błędne niezastosowanie i zaniechanie przez Sądy obu instancji zbadania zgodnego zamiaru stron i celów wszystkich umów zawartych pomiędzy skarżącym, a spółkami outsourcingowymi;

(-) naruszenie art. 23¹ § 1 k.p. w związku z art. 385 k.p.c., przez oddalenie apelacji skarżącego i potwierdzenie błędnej wykładni art. 23¹ § 1 k.p., polegającej na przyjęciu, że dla skuteczności przeniesienia zakładu pracy na innego przedsiębiorcę konieczne jest, aby zmianie uległy dotychczasowa treść stosunku pracy oraz warunki pracy i płacy, podczas gdy zgodnie z prawidłową wykładnią tego przepisu do przeniesienia zakładu pracy na innego przedsiębiorcę wystarczy sama czynność faktyczna przeniesienia wraz z pracownikami zadań zakładu pracy;

(-) naruszenie art. 2 Konstytucji RP w związku z art. 385 k.p.c., przez oddalenie apelacji skarżącego, pomimo że wyrok Sądu pierwszej instancji jest wadliwy i narusza art. 2 Konstytucji RP, przez:

1) naruszenie zasady ochrony zaufania do państwa i prawa w związku z przyjęciem przez Sąd pierwszej instancji takiej wykładni art. 23¹ § 1 k.p., która doprowadza do sytuacji, w której obywatele ponoszą negatywne konsekwencje tego, czego nie byli w stanie przewidzieć w wyniku braku jednoznacznej regulacji prawnej w zakresie tzw. outsourcingu pracowników;

2) naruszenie zasady określoności i pewności prawa w związku z przyjęciem wykładni art. 23¹ § 1 k.p., która wykorzystuje niejasność i nieprecyzyjność tego przepisu w celu uzasadnienia dochodzenia zobowiązań spółek outsourcingowych od skarżącego, wpisanych w spornym okresie do Krajowego Rejestru Agencji Zatrudnienia;

(-) naruszenie art. 3 w związku z art. 22 k.p., przez jego błędną wykładnię, prowadzącą do uznania, że przedsiębiorca może dalej pozostać pracodawcą względem danych pracowników, pomimo przeniesienia zakładu pracy wraz z tymi pracownikami na inny podmiot;

(-) naruszenie art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266), przez jego błędną wykładnię, prowadzącą do uznania, że płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne względem danych pracowników może być podmiot, który nie zawarł z nim żadnej umowy o pracę oraz nie wypłacał im żadnego wynagrodzenia;

(-) naruszenie art. 353¹ w związku z art. 750 w związku z art. 734 k.c., przez ich błędną wykładnię, prowadzącą do uznania, że strony umowy o świadczenie usług w ramach swobody umów wynikającej z art. 353¹ k.c. nie mają prawa do autonomicznego kształtowania warunków umowy, w szczególności czasu i miejsca wykonywania usług, kwestii nadzoru nad pracownikami usługodawcy oraz rodzaju świadczonych usług;

(-) naruszenie art. 32 Konstytucji RP, przez jego niezastosowanie i naruszenie prawa do równego traktowania przez władze publiczne w związku z potwierdzeniem przez Sąd drugiej instancji wykładni art. 23¹ § 1 k.p., która dyskryminuje skarżącego względem innych podmiotów znajdujących się w takiej samej lub podobnej sytuacji.

Powołując się na podstawę kasacyjną określoną w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania, których naruszenie miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

1) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., przez błędne stwierdzenie, że skarżący nie przekazał spółkom outsourcingowym żadnych zadań swojego zakładu pracy, pomimo że z materiału dowodowego wynika, że wszystkie zadania zakładu pracy zostały przekazane, i w konsekwencji błędne stwierdzenie, że nie zostały spełnione przesłanki przeniesienia zakładu pracy na inny podmiot;

2) naruszenie art. 385 w związku z art. 233 § 1 k.p.c., przez oddalenie apelacji skarżącego, pomimo że wyrok Sądu pierwszej instancji jest wadliwy, gdyż pominięto w nim niezasadnie, że działalność skarżącego jest tego rodzaju, że do przeniesienia zakładu pracy na inny podmiot nie jest wymagane przeniesienie

składników rzeczowych, i w konsekwencji błędnie stwierdzenie przez Sąd pierwszej instancji, że nie doszło do przejścia zakładu pracy na spółki outsourcingowe;

3) naruszenie art. 385 w związku z art. 233 § 1 k.p.c., przez oddalenie apelacji skarżącego, pomimo że wyrok Sądu pierwszej instancji jest wadliwy, gdyż ustalono w nim błędnie, że skarżący po przeniesieniu zakładu pracy na rzecz spółek outsourcingowych dalej wykonywał funkcję pracodawcy względem byłych pracowników, jak również względem A. Z., i w konsekwencji błędne stwierdzenie, przez Sądy obu instancji, że skarżący pozostał rzeczywistym pracodawcą przejętych pracowników oraz pracodawcą nowych pracowników takich jak A. Z., podczas gdy z materiału dowodowego wynika, że rzeczywistym pracodawcą przejętych pracowników w spornym okresie były spółki outsourcingowe;

4) naruszenie art. 385 w związku z art. 217 § 1 w związku z art. 227 k.p.c., przez oddalenie apelacji skarżącego, pomimo że wyrok Sądu pierwszej instancji jest wadliwy, gdyż narusza art. 217 § 1 w związku z art. 227 k.p.c., przez całkowite pominięcie wniosków dowodowych skarżącego zgłoszonych na okoliczności mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie;

5) naruszenie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. oraz art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 i art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 38 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez brak uwzględnienia przy rozpoznaniu sprawy nieważności postępowania występującej w sprawie ze względu na brak zawieszenia postępowania i orzeczenie w sytuacji niedopuszczalności drogi sądowej z uwagi na niewydanie wobec zgłoszonego faktycznego płatnika składek uprzedniej decyzji wyłączającej z ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych na podstawie art. 38 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, która to decyzja posiada walor prejudycjalny wobec przedmiotu zaskarżenia, co stanowi przesłankę stwierdzenia nieważności postępowania określoną w art. 379 pkt 1 k.p.c.;

6) naruszenie art. 174 § 1 pkt 2 w związku z art. 67 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 i art. 386 § 2 k.p.c., przez brak uwzględnienia przy rozpoznaniu sprawy nieważności postępowania występującej w sprawie ze względu na brak organów powołanych do reprezentowania jednej ze stron postępowania, tj.

R. Sp. z o.o., co stanowi przesłankę stwierdzenia nieważności postępowania określoną w art. 379 pkt 2 k.p.c.;

7) naruszenie art. 174 § 1 pkt 2 w związku z art. 67 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 i art. 386 § 2 k.p.c., przez brak uwzględnienia przy rozpoznaniu sprawy nieważności postępowania występującej w sprawie ze względu na brak organów powołanych do reprezentowania jednej ze stron postępowania, tj. R. Sp. z o.o., co stanowi przesłankę stwierdzenia nieważności postępowania określoną w art. 379 pkt 2 k.p.c.;

8) naruszenie art. 477¹¹ § 1 i 2 k.p.c., przez błędne uznanie, że R. Sp. z o.o. nie jest zainteresowanym w niniejszej sprawie, i w konsekwencji pozbawienie tego podmiotu możliwości udziału w sprawie, co miało istotny wpływ na wynik sprawy;

9) naruszenie art. 102 k.p.c., przez jego błędne zastosowanie i utrzymanie w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji w zakresie, jakim zasądził on od skarżącego koszty zastępstwa procesowego na rzecz Syndyka Masy Upadłości K. POLSKA Spółka z o.o. w upadłości likwidacyjnej, co jest sprzeczne w sposób rażący z zasadą słuszności oraz zasadami współżycia społecznego.

W skardze wskazano, że wartość przedmiotu zaskarżenia według wyliczeń organu rentowego wynosi 1.623,04 zł, jednakże w niniejszej sprawie skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, gdyż jest ona sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczeń społecznych - art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargę, wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i w obu przypadkach zasądzenie od skarżącej kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ k.p.c., art. 477¹⁴ k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPIUS 2000 nr 15, poz. 601; z dnia 20 stycznia 2010 r., II UZ 49/09, LEX nr 583831; z dnia 22 lutego 2012 r., II UK 275/11,

LEX nr 1215286 czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210), w granicach jej treści i zakresu odwołania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że sprawa o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, o której mowa w art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c., to sprawa, w której spór dotyczy istnienia obowiązku podlegania danej osoby fizycznej ubezpieczeniom społecznym z któregośkolwiek tytułu wymienionego w art. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. W rezultacie, w sprawie, w której adresat decyzji organu rentowego zaprzecza, że jest płatnikiem składek należnych za ubezpieczonego, spór przedmiotowo dotyczy składek na ubezpieczenia społeczne, a nie podlegania ubezpieczeniu. Sprawa ta nie należy zatem do kategorii wymienionej w art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c., a o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2017 r., II UZ 68/16, LEX nr 2209114; z dnia 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, OSNP 2017 nr 3, poz. 34; z dnia 15 kwietnia 2015 r., I UK 470/14, LEX nr 1751284; z dnia 5 grudnia 2017 r., I UZ 52/17, LEX nr 2434481; z dnia 16 czerwca 2020 r., I UK 330/19, LEX nr 3033209).

Ponieważ w niniejszej sprawie, jak wynika z treści odwołania, nie jest sporne podleganie zainteresowanej ubezpieczeniom społecznym jako pracownik w okresie objętym decyzją, ale to kto tym okresie był jej pracodawcą a w konsekwencji płatnikiem składek, to niniejsza sprawa dotyczy ustalenia podmiotu zobowiązanego do zapłaty składek z tego tytułu. Jest więc sprawą o prawa majątkowe, w których dopuszczalność skargi kasacyjna uzależniona jest od wartości przedmiotu zaskarżenia nie niższej niż dziesięć tysięcy złotych (art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.).

Jak zauważył Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 16 czerwca 2020 r., I UK 330/19 (LEX nr 3033209), ustawą z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r., poz. 1027, dalej jako ustawa zmieniająca), ustawodawca mając na względzie weryfikację prawidłowości podmiotów zgłaszających ubezpieczonych do ubezpieczeń społecznych, którym nie można było przypisać funkcji płatnika składek, znowelizował ustawę systemową

wprowadzając nową kategorię decyzji wydawanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, tj. ustalającą płatnika składek (art. 83 ust. 1a) oraz dodając do ustawy przepisy regulujące skutki takiego ustalenia (art. 38a). Z uzasadnienia do projektu ustawy nowelizującej (druk sejmowy nr 1306) wynika, że uchwalenie tych przepisów miało na celu zapobieganie praktykom, które miały miejsce między innymi z udziałem spółek: "R." i "K.", sprowadzającym się do tego, że dotychczasowy podmiot zatrudniający (płatnik składek) na podstawie umowy z podmiotem trzecim przekazywał temu podmiotowi - pod pozorem rzekomego transferu zakładu pracy - wyłącznie osoby zatrudnione, w wyniku czego dochodziło do rozwiązania stosunków prawnych będących podstawą zatrudnienia z dotychczasowym podmiotem zatrudniającym (płatnikiem składek) i nawiązania stosunków z podmiotem trzecim (który z tego tytułu był nowym płatnikiem, a zatem w ujęciu art. 38a ust. 1 ustawy systemowej „podmiotem zgłaszającym”). Następnie „podmiot trzeci” udostępniał tych samych pracowników podmiotowi zatrudniającemu w wyniku czego nadal korzystał z pracy swoich pracowników, mimo że formalnie ich nie zatrudniał i nie był płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne (zob. K. Ślęzak, Prawne kontrowersje związane z ustalaniem płatnika składek na podstawie art. 38a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, Praca i Zabezpieczenie Społeczne, 2018 nr 9, s. 5-16). Stąd w art. 5 ust. 2 ustawy zmieniającej zostało zawarte również rozstrzygnięcie intertemporalne, w myśl którego do składek nienależnie opłaconych przez podmiot, który zgłosił ubezpieczonych do ubezpieczeń społecznych, za okres wskazany w decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym wydanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się odpowiednio art. 38a ust. 3-7 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Z tych przyczyn zdezaktualizował się pogląd Sądu Najwyższego zwarty w postanowieniu z dnia 30 sierpnia 2018 r., I UZ 19/18 (LEX nr 2538817), że jeżeli decyzja ustala, że ubezpieczony podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek, a jako podstawę jej wydania powołuje art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, to należy przyjąć, że przedmiotem sprawy jest podleganie ubezpieczeniom

społecznym z tytułu stosunku pracy, a zatem dopuszczalność skargi kasacyjnej nie jest uzależniona od wartości przedmiotu zaskarżenia - art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. Bazował on bowiem na uprzedniej treści art. 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w której nie rozróżniano sprawy o ustalenie podlegania ubezpieczeniu od sprawy o ustalenie płatnika składek.

W związku z powyższym skarga kasacyjna podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c. Z tych względów orzeczono jak w sentencji.

Koszty odpowiedzi na skargę kasacyjną, w której nie zawarto argumentów uzasadniających jej odrzucenie, nie mogą być - w razie odrzucenia skargi przez Sąd Najwyższy - uznane za koszty celowej obrony (art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.). W związku z tym zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosek strony organu rentowego o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego oddalono.